

DE LATE MIDDELEEUWEN (1300-1555)

Deel 3: 1477 - 1555

De Habsburgse overheersing en Karel V

Het Hertogdom Bourgondië wordt overheerst door de Fransen. De Elzas, Lotharingen en Gelre zijn afgesplitst.

Maria van Bourgondië neemt het bestuur van de Bourgondische Nederlanden over met behulp van Maximiliaan van Oostenrijk, zoon van de Duitse keizer Frederik III. Maximiliaan neemt twee maal het regentschap waar. Philips de Schone regeert, later zien we Karel V aan de macht komen. Hij krijgt ook Spanje, Amerika en Duitsland onder zijn hoede. Hij heeft een enorme invloed en creëert De Nederlanden, als een bijna zelfstandige staat van zeventien gewesten. In de laatste periode van Karel V zien we Willem van Oranje voor het voetlicht verschijnen.

In 1555 treedt Karel V af en draagt de macht over aan zijn zoon Filips II.

In deze tijd is ook de opkomst van de grote ontdekkingsreizen

Klik hier voor een verklaring van de gebruikte pictogrammen.

JAARTAL & PERIODE	VLAANDEREN	HENEGOUWEN	HOLLAND, ZEELAND, BRABANT + LIMBURG	GELRE	NOORD. NEDERLANDEN	BUITENLAND	BIJZONDERHEDEN	
1477	Bourgondische overheersing			Karel van Gelder		Bourgondië Bezet door Franse legers	✘ Slag bij Nancy: Franse legers trekken Hertogdom Bourgondië binnen nadat Karel de Stoute gedood is tijdens de mislukte veldslag.. Gelre komt los van Bourgondië en wordt geleid door Karel van Gelder.	
		Maria van Bourgondië						Maria van Bourgondië (dochter van Karel de Stoute) neemt bewind Bourgondische Rijk over en belegt vergadering Staten-Generaal. Deze dwingen haar het Groot Privilege op, waarin naast hulp die wordt geboden, veel oude rechten worden teruggeëist.
								Franse legers hebben nu het gehele Hertogdom Bourgondië bezet, evenals Atrecht en Doornik, en staan voor Henegouwen.
							Frederik III, Duitse Keizer uit het geslacht der Habsburgers.	Maria zoekt hulp in het Duitse Rijk bij de Habsburgers. Ze trouwt met Maximiliaan van Oostenrijk, zoon van Frederik III.
1479								Filips de Schone geboren (zoon van Maria en Maximiliaan).
	Maximiliaan X						Maximiliaan drijft de Franse troepen terug met Vlaamse troepen en wordt in Vlaanderen geëerd.	

		Franse troepen					Hertogdom Bourgondië en Lotharingen blijven verloren.	
1482							Maria valt van haar paard en raakt ernstig gewond.	
	Habsburgse overheersing	Maximiliaan van Oostenrijk					Maria • Maximiliaan neemt regentschap waar (1e regentschap).	
							Opstanden tegen de regering. Hoekse en Kabeljauwse twisten in Holland en Zeeland	
1492							Columbus (in dienst van Ferdinand van Arragon en Isabel van Castilië) ontdekt Amerika. Amerika wordt hiermee Spaans grondgebied.	
1494			Filips de Schone					Filips de Schone wordt meerderjarig en aanvaard de regering over de Nederlanden. Accepteert het Groot Privilege niet. Hij is wel de eerste Nederlandse vorst
1496								Filips trouwt met Joanna (dochter van Ferdinand van Arragon en Isabel van Castilië).
1497								Hans Holbein (Duitse schilder) geboren
1498								 Leonardo Da Vinci publiceert tekeningen van een ruggegraat van de mens
1500								Karel V geboren (zoon van Philips en Joanna)
1505								 Begin van inpoldering voormalige Middellzee in Friesland: Het Bildt
1506								Filips de Schone • Maximiliaan neemt opnieuw de honneurs waar (2e regentschap)
1507								Bouw Doesburgermolen, Ede (Gld)
1509								Johannes Calvijn geboren te Noyon (Frankrijk)
1511							 De Portugezen veroveren Malakka	
1515			Karel V		Karel v.		Maximiliaan doet afstand.	

	Habsburgse overheersing	Karel V				Gelder X Karel V				Karel V aanvaard regering als Heer der Nederlanden. Karel van Gelder is zijn grote opponent. Antwerpen is de eerste stad ter wereld met een beurs.								
																		 Albrecht Dürer produceert zijn Neushoorn
																		 Erasmus publiceert een vertaling van het Nieuwe Testament
1516																	Spanje aan Karel V	Ferdinant van Arragon • Karel V ook koning van Spanje - en daarmee van (spaans) Amerika!
																		Leonardo da Vinci vertrekt naar Parijs
1517																		Maarten Luther maakt zijn stellingen bekend in Wittenberg.
																		 Erasmus publiceert zijn Querepa pacis
1519																	Duitsland aan Karel V	Maximiliaan van Oostenrijk • Karel V erft ook Duitse Rijk en wordt Keizer Karel V.
																		Leonardo da vinci •
																		 Magelhaes vertrekt op ontdekkingsreis naar de Molukken
1520																		De paus Leo X doet Maarten Luther in de ban. Eerste boekverbrandingen in Leuven
																		Geboorte Willem Daniëls van Tetrode (bekend beeldhouwer uit Delft, 1520-1580)
1521																		De leer van Luther wordt veroordeeld op de Rijksdag te Worms. Luther wordt in de ban gedaan.
1522									 Een schip van de vloot van Magelhaes (de Victoria) keert terug.									
									Adrianus VI, een Nederlander, is Paus in Rome									
1523									Augustijner monniken te Antwerpen verbrand om hun Lutherse denkbeelden. Exit Adrianus VI (zie boven)									
1524								Friezen erkennen Karel V	Friezen geven zich over en erkennen Karel V als hun heer.									
1525									Jan de Bakker te Woerden verbrand ivm Lutherse denkbeelden.									
1528									Krijgsheer Maarten van Rossum (Gelre) trekt vanuit Utrecht naar									

									Holland en plundert Den Haag. Wendelmoet Claesdochter in Den Haag verbrand ivm Lutherse denkbeelden.
					Nedersticht aan Karel V	Oversticht aan Karel V			Karel V verdrijft Geldersen uit Over- en Nedersticht. Bisschop Hendrik van Beieren geeft wereldlijke macht over aan Karel V.
1529									Op de Duitse Rijksdag te Spiers wordt verspreiding van het lutheranisme verboden. Vanaf nu worden lutheranen protestanten genoemd.
1531									Karel V verandert vorstelijke Bourgondische Raad (vooraanstaande personen) in afzonderlijke raden: Geheime Raad, Raad van Financiën, Raad van State.
									Karel vaardigt "Ordre de op de Buiten-Neringe" uit. Buiten de steden mochten en geen ambachten worden verricht.
1533									Willem van Oranje geboren in Dillenburg (graafschap Nassau) , Willem de Rijke en Juliana van (Stolberg). Hendrik III (broer van Willem de Rijke) was baron van Breda en stadhouder van Holland en Zeeland. De heerlijkheid van stad en land van Bergen op Zoom krijgt een markies.
									 Val van het Incarijk
1534									Wederdopers (=Luthersen) nemen Munster in olv Jan Matthijsz en Jan van Leiden. Munster moest het "nieuwe Jeruzalem" worden
									 Vesalius publiceert het Spierenstelsel van een man
1535									Bischoppelijke troepen nemen Munster in. Jan Matthijsz• , Jan van Leiden terechtgesteld. Wederdopers veroveren voor één nacht het stadhuis van Amsterdam
1536								Stad en Lande aan Karel V	Stad en Lande (Groningen) erkent Karel V Bestuur van Amsterdam vervangen door strenge katholieken agv oproer wederdopers. Desiderius Erasmus • (• - 1536)
								Drenthe aan Karel V	Drenthe erkent Karel V
1538						Willem			Karel van Gelder •

1545									Wonderbaarlijke ontsnapping van Francisco Enzinas te Brussel, veroordeeld wegens ketterij.		
1549										Karel laat zijn zoon Filips II erkennen door de Nederlanden. De Pragmatieke sanctie (wet) zorgt er voor dat de Nederlandse gewesten ook na Karel's dood bij elkaar zouden blijven.	
1550										Karel V maakt het bloedplakkaat bekend: Alle ketters worden met de dood bedreigd.	
1552										Oorlog breekt uit met Frankrijk	
										Gouda laat de nu beroemde gebrandschilderde ramen in de grote kerk plaatsen.	
1555			Filips II								Karel V treedt af als Heer de Nederlanden tijdens Staten-Generaal te Brussel. Filips II volgt hem op.